

VERSCHILLEN EN GELIJKHEID IN DE KERK

*LEERHUIS MET DE KERKENRAAD
VAN DE GEREFORMEERDE KERK (VRIJGEMAAKT)
VAN EMMEN OVER DE BRIEVEN AAN DE
KOLOSSENZEN EN FILEMON*

12 oktober 2019

Goede morgen,

U voegt vandaag een nieuw hoofdstuk toe aan uw zoektocht naar het ei van Columbus ten aanzien van de vrouw in het ambt.

Paulus kon in Athene zeggen, dat hij uitermate onder de indruk was, gezien het aantal heiligdommen in de stad, van de religiositeit van de Atheners. Ik moet u zeggen: gezien het pak papier dat mij werd, waarin wordt beschreven wat u allemaal al hebt ondernomen in het vraagstuk van de rol van mannen en vrouwen in de kerk, ben ik zwaar onder de indruk. Maar ik vrees – u heeft mij uitgenodigd als relatieve buitenstaander, dus ik durf er dan ook maar een beetje fris naar te kijken – dat het ook kan lijken op iemand die gaat winkelen maar niet kan beslissen. Ik ken mensen, ze hebben ze zich voorbereid, diverse voors en tegens en alternatieven bekeken, gaan naar een plaats waar ze denken redelijk te kunnen slagen, treffen iets aan waar ze tevreden over kunnen zijn en hakken de knoop door. Maar ik ken ook mensen, die komen iets tegen wat hen aanspreekt. Maar dan spreekt iets anders hen ook wel weer aan. En... ja, je weet nooit of er ergens anders toch niet nog iets beters is, dus: we gaan alle mogelijke winkels af. Het blijft wikken en wegen, je wilt alles, maar dan ook alles gezien hebben om 'alles afwegende' een besluit te kunnen nemen. Ik heb ook wel eens meegemaakt dat we op zo'n zoektocht in dezelfde winkel terecht kwamen waar we al eerder waren geweest, zonder dat de betreffende zoeker het aan het zelf in de gaten had. Kortom: je loopt de kans in een cirkeltje te gaan rond draaien. Met twee risico's: dat je uiteindelijk dan maar iets koopt omdat sluitingstijd dreigt, waar je achteraf toch niet helemaal tevreden over bent, maar ja je moest toch een keer een knoop doorhakken, nietwaar. Of dat je terugkerend naar de winkel waar jouw uiteindelijke favoriet hing inmiddels achter het net vist, omdat die inmiddels aan een ander is verkocht en je tenslotte met lege handen staat.

Ik heb dan ook niet de illusie dat ik aan alles wat u in uw kerken en in uw gemeente al de revue hebt laten passeren nog echt veel kan toevoegen, eerlijk gezegd.

U heeft mij gevraagd omdat ik in het verleden binnen de context van de Christelijke Gereformeerde Kerken actief was als uitgesproken voorstander van de openstelling van de ambten

voor zusters van de gemeente. Dat was al bekend toen ik als kandidaat tot de heilige dienst classisexamen moest gaan doen in 1983. Er waren echter krachten binnen de Chr. Geref. Kerken die (vanuit hun gezichtspunt terecht) zeiden: maar als we een kandidaat op deze manier het ondertekeningsformulier laten ondertekenen, legitimeren we daarmee impliciet dat deze visie valt binnen de lijnen van Schrift en Belijdenis en hebben we geen principieel verweer meer als een plaatselijke kerk vraagt tot openstelling te mogen overgaan. Daar maken wij bezwaar tegen. Ik werd wel toegelaten door de betreffende Particuliere Synode waar de classis onder viel, maar de bezwaarmakers trokken ten langen leste aan het langste eind, toen de Chr. Geref. Synode besloot dat men bleef bij het aloude standpunt (geen vrouwen in het ambt). Dat werd - want dat was nog nooit expliciet gedaan - 'schriftuurlijk onderbouwd'. Feitelijk noemde men het aloude standpunt schriftuurlijk. Het voorgeslacht had dat standpunt immers gehuldigd op grond van de Schrift. Curieuze argumentatie. Ondertussen werd er echter geen werk meer gemaakt van al die predikanten en ambtsdragers die zich nadrukkelijk voor openstelling hadden uitgesproken (er was een heus minderheidsstandpunt van de toenmalige synodale studiegroep en ook in de synode spraken meerdere afgevaardigden zich zo uit). Kortom, er was kennelijk geen vrijmoedigheid meer om de minderheid onschriftuurlijk te noemen. De meerderheid verklaarde ondertussen haar standpunt kennelijk wel als schriftuurlijker dan dat van de minderheid en dus leidend. Het was kerkpolitiek (toen, 1998) misschien ook verstandiger (ik denk dat dat gezien vanuit een gemiddelde CGK-bril toen zeker zo was) om het bij het oude te laten, in plaats van het in de vrijheid van de plaatselijke kerken te stellen. Hoe het nu is, weet ik niet, want ik maak zo'n vijftien jaar geen deel meer uit van de CGK en ik volg het ook niet zo op de voet. Wel heb ik de indruk dat het door het besluit van uw synode en de toenadering tot de Ned. Geref. Kerken allemaal weer een stuk spannender is geworden. Overigens, als u in kort bestek op evenwichtige en overtuigende wijze een uiteenzetting wilt lezen die openstelling van alle ambten voor vrouwen voor mogelijk houdt, raad ik u het betreffende minderheidsrapport aan, dat integraal in het indertijd uitgegeven synodeboekje is opgenomen.

In 2005, toen de fusie tot Protestantse Kerk een feit was, ben ik overgegaan als predikant naar de Protestantse Kerk. Het grootste deel van mijn theologische opleiding heb ik (naast het kerkelijk in Apeldoorn) in Utrecht gevolgd en ik heb veel in een interkerkelijke omgeving gewerkt, dus kerkelijk gezien was de stap niet zo groot. Voor mij speelde wel degelijk mee, dat ik als gelovige, als leerling van Jezus, het lastig vind om in een kerkgemeenschap te moeten acteren waarin

mannen en vrouwen niet gelijkwaardig worden bejegend, en er ook geen opening is of lijkt te zijn om daar verandering in te krijgen.

Dat heeft er mee te maken, dat die gelijkwaardigheid voor mij vanaf mijn ontwaken als jonge christen en als jong theoloog hoort tot de *core business* van het Evangelie en de christelijke ethiek, en dus voor mij niks te maken heeft met een knieval voor de moderne tijdgeest of iets dergelijks, maar alles met het omgaan met God, zoals ik Die heb leren kennen door mijn omgang met de Bijbel.

Daarom, geliefde broeders en zusters, heb ik afgezien van een lezing met weer beschouwingen over hermeneutiek en de behandeling van alle zogenaamde sleutelteksten over vrouwen en ambt. U heeft de twee hoofdstukken die ik twintig jaar geleden schreef voor de bundel *'Vrouwen op een zij-spoor'* kunnen lezen. Ik zat ze in de trein hierheen nog eens door te lezen, en ik vond ze eigenlijk best redelijk. Er is zo meteen ook nog gelegenheid tot gesprek en ik ben de hele dag erbij, dus als er behoefte aan is, kan en wil ik uiteraard ingaan op alle vragen die u heeft of die met nadere theologische verantwoording te maken hebben. Wat ik hier inbreng is ook niet om u van iets te overtuigen of zoiets, maar alleen om u deelgenoot te maken van de manier waarop ik als gelovige schriftgeleerde van het Koninkrijk, die uit zijn voorraad oude en nieuwe schatten tevoorschijn weet te halen, me nu met deze materie verhoud. Ik weet me daarin schatplichtig aan mijn helaas jong gestorven leermeester, de nieuw-testamenticus prof. dr. Jan Versteeg. Hem wil ik graag op deze plaats met ere vermelden.

Overigens: wat doe ik nu in het dagelijkse leven? Naast theoloog en dominee vanaf 1984 ben ik ook opgeleid als econoom in Tilburg. Die combinatie heeft mij sinds vier jaar gebracht tot de functie van directeur van het landelijke Bureau van de Vereniging van Kerkrentmeesters in de Protestantse Kerk (VKB), waarvan nagenoeg alle 1550 plaatselijke gemeenten van de Protestantse Kerk lid zijn.

Geliefde broeders en zusters, nu aan het werk.

Wat is er gereformeerder dan luisteren naar de Schrift, om ons daardoor te laten vormen? Dus wat ik vanmorgen met u wil doen is een leerhuis over twee brieven van Paulus, en wel die aan de Kolossenzen en aan Filemon. We zien wel waar het ons brengt. Leerhuis wil zeggen: wij proberen aan de voeten van de Meester te zitten en te luisteren om het Woord aan ons te laten gebeuren. Ik raad u aan om het recente boek *'Lezen en laten lezen'* van prof. dr. Arnold Huijgen te lezen om te ontdekken hoe een geleerde maar ook gelovige lezing van de Bijbel vruchtbaar kan worden.

We verplaatsen ons nu echter naar Paulus. Epafraas is naar Paulus toegekomen om advies te vragen over de situatie in Kolosse. Epafraas komt uit Kolosse. Dat is een tamelijk klein stadje in Klein Azië, in de landstreek Frygië. Er woonden in die regio relatief veel Joodse mensen, zodat in Handelingen 2 Frygië apart genoemd kan worden als streek waar de Joodse pelgrims allemaal vandaan komen voor het Jeruzalemse Wekenfeest, dat het eerste Pinksterfeest werd.

Kolosse ligt in de buurt van twee grotere plaatsen, Laodicea, ook bekend uit de Bijbel als plaats waar al vroeg christenen leefden, en Hiërapolis. Het ligt langs de handelsweg over land tussen de grote wereldsteden van toen Efeze (in het Westen van het huidige Turkije aan de zee) en Antiochië (in het noorden van het huidige Syrië, of wat daar op dit moment van over is).

In Kolosse is een gemeenschap van christenen ontstaan. Maar die is niet gesticht door Paulus, zo wordt wel duidelijk. Hij is wel eens door het dal getrokken waar de betreffende plaatsen liggen, maar uit niks is duidelijk dat hij er ook gepredikt of geleerd heeft. Wel in Efeze, de grote wereldstad, enkele dagreizen ten westen van Kolosse. Hij heeft er twee jaar een soort bijbelschool gehad, zou je kunnen zeggen, zodat 'iedereen uit Klein Azië' bekend werd met het Evangelie van Jezus, zo lezen we in Handelingen. Dat 'iedereen uit Klein-Azië' is natuurlijk overdreven, althans, de mensen kwamen niet allemaal naar Efeze om naar Paulus' preken en colleges te luisteren, maar hij leidde er waarschijnlijk wel predikers en pastores op vanuit heel Klein-Azië, zodat ze in hun eigen streek en stad beter het geloof konden verspreiden, en de jonge gemeentes konden toerusten. Zo ook waarschijnlijk Epafraas. Epafraas is afkomstig uit Kolosse, maar was in Efeze en is in Efeze tot geloof gekomen in de Heer Jezus. En hij is in zijn thuisstad Kolosse de drijvende kracht geworden achter het ontstaan van christelijke gemeenschappen. Er is sprake van een aantal huiscemeenten. Er zijn samenkomsten bij gemeenteleden die een grotere Romeinse villa hebben, zoals bij de rijke zuster Nymfa (één van de meerdere vrouwen die Paulus in zijn brieven noemt als voortrekkers in de christelijke arbeid), bij Archippus, en zoals blijkt uit het bijbelboekje Filemon ook bij het welgestelde gemeentelid Filemon (in ieder geval iemand die zich het bezit van slaven kon veroorloven).

Waar wordt Paulus nu gevangen gehouden op het moment dat hij deze brief laat versturen? Meestal wordt gedacht aan Efeze, omdat het nog enigszins in de buurt lag van Kolosse. Ook zou hij vanuit die gevangenschap de bijbelbrieven aan de Efeziërs en Filemon hebben verstuurd. Maar door de lijst van groeten wordt toch de gevangenschap in Rome, waarover het eind van Handelingen spreekt, ook

aannemelijk. Paulus doet namelijk ook de groeten van Marcus en Lucas, en die waren niet meer in het gezelschap van Paulus toen hij in Efeze gevangen zat. In Rome genoot hij ook, ondanks het huisarrest een grote vrijheid om bezocht en geraadpleegd te worden. Bovendien was het juist Rome waar zo ongeveer alle uit het Imperium weggelopen slaven probeerden onder te duiken en een nieuw leven te beginnen. Daar hoort ook Onesimus bij, die tot geloof is gekomen en een broeder in Christus is geworden. Ook hij komt uit Kolosse, uit de onderneming van – u raadt het al – Filemon. Paulus meldt in onze brief aan de Kolossenzen, dat Eutychus de brief zal overbrengen, en dat Onesimus dan met hem mee terug zal gaan naar Kolosse.

Paulus is nog niet bezig met het afschaffen van de slavernij als maatschappelijke verschijnsel, of met de gelijkberechtiging van mannen en vrouwen, maar hij legt vanuit het hart van het Evangelie wel de bijl bij de wortels van de patriarchale en ongelijke verhoudingen, als hij ook in de Kolossebrief evenals in de Galatenbrief schrijft: in Christus is geen mannelijk of vrouwelijk, geen slaaf of vrije, jullie zijn allen één in Christus. En daarom stuurt hij Onesimus terug naar zijn meester, maar hij schrijft tegelijk aan die meester zijn weggelopen slaaf te aanvaarden als een gelijke in de Heer. Hoe kun je dan op den duur als christen het volhouden dat de éne mens het bezit van een ander mens zou kunnen zijn?

Wat kwam Epafros nu doen bij Paulus? Zeker, hem opzoeken, maar ook advies vragen. Kolosse ligt in een omgeving langs een handelsroute met veel invloeden. Het hellenistische religieuze gedachtegoed is volop van kracht. Losgeslagen levenspraktijken zijn geen zeldzaamheid. Al genoemd werd de aanwezigheid van een grote Joodse gemeenschap in de diaspora daar. En dat alles had zo zijn aantrekkingskracht en er waren krachten die het ook in de christelijke levensleer wilden inpassen. Epafros reist naar Paulus af om hem te vragen hoe hier mee om te gaan en ook of Paulus met zijn apostolisch gezag zijn stem wil verheffen. Dat doet de apostel dan ook en hij laat deze brief naar Kolosse brengen, met de aanbeveling hem ook in de naburige gemeente van Laodicea voor te laten lezen. Dezelfde ideeën en krachten zullen immers daar ook spelen.

Wat Paulus in het eerste hoofdstuk doet, is de gemeente bepalen bij het fundament van haar bestaan, namelijk Jezus Christus. Daarna gaat hij in het tweede hoofdstuk in op wat hij dwaalleer en valse wijsheid noemt. Dat zijn dan de eerste twee luiken van een drieluik. Het derde begint dan bij Kolossenzen 3:5 waar de apostel de consequenties voor het dagelijks leven schetst.

Wat opvalt is dat de apostel niet alleen de betekenis van het Evangelie afzet *tegen* een

andere levensfilosofie, de dwaalleer, maar juist *positief* laat zien wat het voor de gemeente, voor de gelovigen, de christenen betekent. Het tweede wat opvalt is, dat hij hoog begint, met een hoog verheven poëtische beschrijving van de positie en het volbrachte werk van de messias, maar dat hij dan aan het eind heel prozaïsch laag eindigt, namelijk hoe - door te weten wie Christus is, door dat te geloven en je eigen te maken - je verschil maakt in het gewone leven als christen, en wel in de verhoudingen tussen mannen en vrouwen, kinderen en ouders, in de familieverhoudingen dus, en in de wereld van arbeid en economie.

Ondertussen hebben we - zonder nu specifiek in te gaan op de waarschijnlijke ideeënwereld die in het Kolosse van toen een rol speelde - ons te realiseren dat er dus gedachtengoed is en er opvattingen zijn, waar kennelijk ook christenen ontvankelijk voor kunnen zijn, waarvan de apostel Paulus zegt: pas op want daardoor kun je juist van God verwijderd raken. Het is dwaling. Wij vinden dat vandaag best een lastig punt. In onze maatschappij heerst immers de gedachte: er is geen absolute waarheid, wie maakt er uit wat een dwaling is. Ieder moet dat maar voor zichzelf uitmaken. En in forse delen van de kerk is het niet heel anders, vrees ik. Of het wordt weer zo massief afgegrensd in één of andere orthodoxie, dat we aanvoelen, dat ook dat zomaar meer lering en overlevering van mensen kan zijn dan woord en wil van God.

Het gaat in Kolosse kort gezegd, zoals Paulus het vertelt, om machten, waardoor mensen zich gevangen laten houden. Het goede leven, de volheid van God, bereik je door je te verhouden met al die verschillende machten, zeggen ze. Maar Paulus zegt: alle machten heeft Christus ontwapend, openlijk tentoongesteld en zo over hen gezegevierd (2:15). De volheid van God vind je alleen in Hem. De enige met wie je je hebt te verhouden om het goede leven te vinden is Hij. Hij heeft het volle heil van God gerealiseerd door zijn zelfovergave aan het kruis van Golgota en door zijn opstanding op de derde dag: verzoening met God en alles wat daar uit voortvloeit in het Koninkrijk van God.

Het is dat Evangelie dat de wereld doorgaat, waarvoor ik, Paulus, gevangen zit. Het zij zo, keuzes maken in het leven, Christus volgen: het wordt niet altijd in dank afgenomen. Ik zie het als mijn roeping om het geheim van Gods liefde en genade, die nu in het verschijnen van Jezus Christus openbaar is geworden, jullie door te geven en het ook toe te passen voor jullie gewone leven.

En wel om ieder mens in Christus volmaakt te doen zijn, zo laat hij opschrijven in Kolossenzen 1 vers 28. Wat is dat dan? Luister naar wat hij zegt in de toepassing in hoofdstuk 3: doe als nieuwe mensen de liefde aan als een mantel en wel als de band der

volmaaktheid. En de vrede van Christus, in welke jullie immers in één lichaam geroepen zijn, bij elkaar gebracht in die éne gemeente, in die éne kerk, de vrede van Christus regere in jullie harten. Weest dankbaar. Het woord van Christus wone rijkelijk in u, zodat jullie elkaar in alle wijsheid leren en terecht wijzen, elkaar steeds weer op weg helpen in een leven van geloof, hoop en liefde, en jullie met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingende, aan God dank brengen in jullie harten. Al wat jullie doen met woord of werk, doet dat alles in de naam van de Heer Jezus, terwijl jullie God de Vader danken door Hem (Kolossenzen 3:14-17)

Kolossenzen 2 vers 6 luidt in de NBV vertaling: 'volg de weg van Christus Jezus, nu u Hem als uw Heer aanvaard hebt'. 'Volg de weg van Jezus': bij mij komen dan beelden boven, die iets met navigatie en kaartlezen van doen hebben. Een weg volgen, ergens aankomen, ergens naar toe gaan, de goede keuze maken op een kruispunt. Een spiritueel of moreel pad volgen, een weg gaan die een gids wijst, dat is taal die mensen vandaag wel een beetje snappen. Maar er staat: 'Wandel in Hem'.

Wat er regelmatig in de brieven van Paulus staat over 'in Christus zijn', dat is best lastig te begrijpen. Toch is dat veel omvattender, indringender en veelzeggender dan de uitdrukking 'de weg van Jezus volgen'. Bij dat laatste kun je Jezus inderdaad terugbrengen tot een leraar, een gids, of een voorbeeld, die jou de weg wijst. Maar nu staat er in Kolossenzen 2:6, letterlijk vertaald: jullie hebben Christus Jezus als Heer aangenomen, wandelt in Hem. Wandel in Hem.

Nu kun je zeggen: maakt dat dan zoveel uit: 'volg de weg van Jezus' of 'wandel in Hem'. Weet ik niet, maar ik heb er toch een andere associatie bij. Want 'wandelen' slaat in de Bijbel altijd op onze gehele levenswandel, op ons actieve leven, op wat je met je leven doet, van dag tot dag. Denk aan Psalm 1: Zalig de mens die niet wandelt in de raad van goddelozen, en niet staat op de weg van zondaars. Het gaat om de *halacha*: het totaal van aanwijzingen voor het leiden van het goede leven voor alle aspecten van het leven, zoals dat in de Joodse traditie gefundeerd is in de Thora, in de goede geboden van God.

En nu zegt Paulus tegen de Kolossenzen: jullie hebben de messias Jezus aangenomen als Heer, als '*kurios*' in het Grieks: wandel nu 'in Hem'. Leef 'in Hem'. Niet meer in de geboden, maar in Christus als de vervulling van de Thora.

Het 'in Hem zijn', is opgenomen worden in een ruimte, in een levenssfeer, die geheel en al door Hem is bepaald. En 'in Hem wandelen', is bij elke stap die je zet, bij elk ding dat je doet, of bij alles wat je laat, bepaald worden door Christus. Het gaat

om een staat van zijn. Het is in een levenssfeer verkeren, en dan daarin ook 'wandelen'. Een levenssfeer die gestempeld is door wie en wat Jezus voor jou betekent, door wat Hij voor jou heeft gedaan, door hoe Hij jouw leven heeft veranderd, door hoe Gods liefde en barmhartigheid door Hem jou heeft kunnen bereiken, door hoe jij elke dag je daarmee verhoudt en als het ware daarmee in gesprek bent. Dat is dus veel omvattender, indringender en veelzeggender dan 'ik probeer te doen wat Jezus gedaan zou hebben', of ik volg het voorbeeld van Jezus.

Nu jullie Christus Jezus hebben aangenomen als een geschenk van God, als jullie *Kurios*, als jullie Heer, wandelt in Hem.

Nu werkt Paulus dat langzaam maar zeker in zijn brief uit richting een christelijke ethiek voor het dagelijkse leven. Kolossenzen 3:12: 'Doet dan aan, als door God uitverkoren heiligen en geliefden, innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld.' (NBG 1951). Je denkt: mooi, vijf christelijke deugden om mee aan de slag te gaan. We gaan het doen nu! Maar wacht even, merk op hoe Paulus ons aanspreekt.

Altijd weer begint hij eerst met de zogeheten 'indicatief' van Gods heil en dan pas de 'imperatief'. Het begint met: wie of wat ben je, voor je zelf en voor God, welke gedachten koester je daarbij, welke gevoelens roept dat op, en dan volgt daarna: en wat doe je dan en wat laat je dan in je dagelijks leven? Altijd horen ze bij elkaar, indicatief en imperatief. Wel bekend, denk ik, die termen uit de grammatica. De indicatief is de stellende wijs: je beschrijft een stand van zaken. De imperatief is de gebiedende wijs: je schrijft iets voor. In de apostolische uiteenzetting van het Evangelie volgt de laatste altijd uit de eerste. Er is geen indicatief zonder imperatief. Er is geen 'zijn' zonder 'doen', geloof zonder werken is dood, er is geen belofte zonder gebod, zonder vingerwijzing voor ons leven. Maar ook omgekeerd niet: er is geen imperatief zonder indicatief, geen gebod zonder belofte, geen 'doen' zonder eerst 'zijn'.

Dus kijk nog even naar wat Paulus doet in die korte uitspraak in Kolossenzen 3:12 met die vijf deugden. Hij spreekt ons namelijk eerst op een bepaalde manier aan, waaruit blijkt wie wij zijn, voordat we opgeroepen worden iets te doen. Wie of wat zijn jullie? Welke gedachten heb je over je zelf? Ik noem jullie, zegt Paulus: gekozenen, heiligen en geliefden.

(1) Gekozenen: hoe je het ook wendt of keert: God heeft jullie geadopteerd om jullie te benaderen met zijn liefde en barmhartigheid. Was dat vanwege een bijzondere kwaliteit? Nee, dat lijkt er niet op. Voorlopig lijken gelovigen uit allerlei rangen en standen te komen, met allerlei achtergronden, met heel verschillende geschiedenissen. Niks duidt er

op dat zij bijzonderder zijn dan anderen. Kortom: die verkiezing is een mysterie. Voor je er allerlei vragen bij hebt, hoe kijk je naar je zelf: als buiten geslotene of als iemand die er bij mag horen? Mag je er zijn, of niet, voor God en in de gemeente? En als God via zijn predikers, of via het getuigenis van wie dan ook, tegen zoveel mogelijk mensen laat zeggen: jij mag een door God uitverkoren mens zijn, neem je het dan aan, of zeg je: nee, dat is niet voor mij of dat is niet aan mij besteed.

Volgens mij zijn er geen restricties voor die evangelische boodschap. Jezus heeft niet gezegd: ga naar *die en die* om ze te dopen, om ze onder te dompelen in de werkelijkheid van het Evangelie en om ze het gebod van de liefde te leren, maar Hij heeft gezegd: ga naar ze *allemaal*, tot alle volken, naar alle mensen (Matteüs 28:19). Hij heeft gezegd: jullie zullen mijn getuigen zijn hier in Jeruzalem en hier in het Beloofde land en tot het uiterste van de aarde (Handelingen 1:8). Het is volop inclusiviteit in de missie van God, in de missie van de kerk.

(2) Jullie zijn ook heiligen, zegt Paulus. Nee, zeggen wij dan, wij zijn geen heilige boontjes. Kijk even naast je: zijn wij heiligen? Nou, kom. Kijk even in de spiegel: ben ik een heilige? Mwa. En toch zegt Paulus: nee jullie zijn 'heiligen'. Jullie zijn aan God en zijn Koninkrijk toegewijd. Jullie zijn losgemaakt van de negativiteit en door Jezus Christus onder de macht van het kwaad vandaan gehaald en verbonden aan God. God ziet jullie talenten en God wil dat jullie ze inzetten voor zijn Koninkrijk van vrede, liefde en gerechtigheid. En als er dingen zijn die dat in de weg zitten, dan hebben we daarvoor een recept. Het recept is dit: jij spreekt je zelf uit in alle eerlijkheid. Dat mag in de boezem van een binnenkamer. Daar hoeft niemand anders dan God van te weten. Christus is gestorven voor onze zonden. Hij heeft het document, het bewijsstuk dat tegen ons getuigt aan het kruis genageld, zo formuleert Paulus dat in Kolossenzen 2:14. 'Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen de onze, maar ook voor die der gehele wereld', schrijft de apostel Johannes (1 Johannes 2:2). In Hem ben je opgenomen in zijn Lichaam, de gemeenschap der heiligen.

(3) Uitverkoren heiligen en geliefden, zijn jullie. Kijk nog eens in de spiegel: jij bent ook een geliefd mens. Net daarvoor, in vers 11, heeft Paulus gezegd: 'daarin is geen onderscheid tussen Griek en Jood, besneden of onbesneden, barbaar en Skyth, slaaf en vrije, maar alles en in allen is Christus'. Dat wil zeggen: voor allen is er de liefde en de barmhartigheid van God, die in en door Jezus Christus zichtbaar is geworden. Die formuleringen zijn uiteraard Kolosse-gebonden, maar tegelijk zijn ze zo herkenbaar als het gaat om het benoemen van zij-wij grenzen, om een wereld vol uitsluitingen. In dit rijtje dat kennelijk in Kolosse iets moest duidelijk maken, is het de Skyth die

onder aan de ladder der verfoeilijkheid staat, nog erger dan de gewone barbaren. En bij ons zijn dat de criminele pedosexuelen. Maar wie hebben het nog meer te verduren om een negatief zelfbeeld te ontwikkelen, omdat ze worden buitengesloten, of negatief bejegend of gediscrimineerd? Hoe kijk je naar je zelf: als een buitenstaander, of als een geliefd kind van God? Als je geliefd bent, dan hoef je niet meer bang te zijn niet geliefd te zijn door wie dan ook. Dat lost heel veel op. Heel veel hang naar compensatie, naar erkenning, naar het hoe dan ook gezien en gerespecteerd willen worden. Het is niet meer nodig. Het lost heel veel op, ook in de richting van aardig gevonden willen worden, niet uit de toon willen vallen, iets voor willen stellen, het goed willen doen voor een ander.

Paulus zegt: kijk eens goed naar jullie zelf 'in Christus': jullie zijn nota bene uitverkoren mensen. Jullie zijn heiligen. Jullie zijn geliefden. Hoe voelt dat, als je die gedachten over je zelf mag koesteren? Zou je niet dankbaar en verheugd zijn?

Is het dan nog moeilijk om bij wijze van spreken als passende en mooie kledingstukken voor je levenswandel aan te doen: innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld? Is het dan nog moeilijk om elkaar te verdragen en te vergeven, als er eens een grief is, of een irritatie? Zoals de Heer jullie vergeeft, doe dat ook zo onder elkaar. Is het dan nog moeilijk om bij dit alles de liefde aan te doen als band van volmaaktheid? Laat de vrede van Christus in jullie harten regeren, en weest dankbare mensen.

Is dat niet wat hij al schreef in hoofdstuk 1 vers 28: ik probeer het Evangelie aan de man en de vrouw te brengen om 'iedereen tot volmaaktheid in Christus te brengen'. Zoals Jezus het in de Bergrede zelf uitsprak: wees volmaakt zoals uw Hemelse Vader volmaakt is. Dat is niet een vreselijke perfectionist worden, maar dat is vanuit het Hebreeuws: *tamim*-zijn, gaaf zijn, het uit één stuk zijn, het is de integriteit van de liefde. Wees gaaf, zoals God gaaf is.

Jullie leven en bestaan bij de gratie van Gods vrijgevigheid: wees nu ook zelf integere, dienstbare, gave en vrijgeevige mensen. En dan gaat Paulus dat in het laatste gedeelte van zijn brief voor de Kolossenzen toepassen.

En ja, dan komen wij als West-europese christenen van de 21e eeuw, meteen wel een beetje in moeilijkheden.

Want dan past de apostel dat toe in de bestaande familie- en arbeidsverhoudingen. Die zien er wel even anders uit dan wij dat gewend zijn en gewoon vinden. Vrouwen, erken het gezag van de mannen, of anders vertaald: wees onderdanig. Kinderen gehoorzaam je ouders in alles, en slaven onderwerp u aan uw meesters. Tja, wat is daar nu

zo christelijk en liefdevol aan? Was er in de hele wereldgeschiedenis van vrouwenonderdrukking, kindermishandeling, mensenhandel en uitbuiting niet een helderder geluid mogelijk geweest?

Is wel leuk hoor, die tegenhangende uitspraken van de apostel, dat er in Christus geen onderscheid meer is tussen mannen en vrouwen, Joden en Grieken, ouderen en jongeren, slaven en vrijen, maar hoe verhoudt zich dat nu met deze concrete vermaningen aan vrouwen, kinderen en slaven? Was het niet wat eenvoudiger geweest als de apostelen klip en klaar hadden gestaan voor het één of het ander. Of: voor gelijkheid, emancipatie en afschaffing van de slavernij. Of: voor een patriarchale, autoritaire standenmaatschappij, waar ieder zijn plek moet weten?

Hoe je het ook ziet: het is zo niet gegaan. We moeten het doen met wat er is. We hebben geen andere Bijbel dan die er is. Maar we gaan het wel wat dichterbij bekijken. Want wat gebeurt er nu eigenlijk in zo'n passage waarin de deelnemers aan een groot Romeins-Grieks huishouden worden aangesproken? Welnu, wat er gebeurt is dat Paulus achter de voordeur komt en achter de bedrijfshekken. Hij zoekt de slaapkamer, de woonkamer en de werkvloer op. Dat is waar ongeveer 90 % van ons leven zich afspeelt. Het gewone, alledaagse leven. Daar vind je de *proof of the pudding* van een christelijke levensstijl. Dus niet al zingend op zondag in de kerk, of heel verheven pratend en vroom doend tijdens een gebeds- of bijbelkring, maar daar waar het leven geleefd wordt.

Vervolgens spreekt hij niet alleen de zogenaamde ondergeschikten aan, hetgeen gebruikelijk was in het morele onderwijs van de Griekse volkspedagogen in steden zoals Kolosse en Efeze, maar ook de mannen, de vaders en de meesters. We weten dat in er in de tijd van Paulus sprake was van een enorme ongelijkheid, die niet alleen in de oude patriarchale plattelandscultuur van het Midden-Oosten verankerd was, maar ook in het zogenaamde filosofische Griekenland en in de steden. Voor de Griekse gezaghebbende filosoof Aristoteles waren vrouwen gemankeerde mannen, kinderen onmondige nietsnutten en slaven gebruiksvoorwerpen. Ook in de Grieks-Romeinse steden was het sociaal gebinte van de gewone mensen er één van standen en rangen. Het weerspiegelt feitelijk de machtsstructuur: mannen die macht hebben zijn maatschappelijk de baas.

Sanctioneert Paulus dit systeem, of schrijft hij het zelfs voor, zoals heel lang in de kerk gedacht is en nog wordt? Zo van: zie je wel, dit zijn de natuurlijke ordeningen die gerespecteerd moeten worden: een vorm van apartheiddenken, verordonneerd door God om sociale samenhang te bewaren. Of gaat Paulus uit van het bestaande leven van de Kolossenzen, om vervolgens dat te

injecteren en op te laden met een christelijke levensattitude van humaniteit en naastenliefde?

Het is van belang vooral te kijken naar wat hij tegen de machtigen zegt, dus tegen de mannen, de vaders en de slavenheren. Hij zegt: mannen hebt uw vrouwen lief en wees niet bitter tegen haar. Je kunt zeggen: dat is toch een open deur. Maar dat is het in de context van Kolosse helemaal niet. Nee, christelijke mannen gaan - in ieder geval achter de voordeur, in eigen kring - op voet van gelijkheid met vrouwen om, zo laat Paulus hen weten. En dat is nieuw. Hij zegt vervolgens: vaders vit niet op uw kinderen, want dat maakt ze moedeloos. Je kunt zeggen: wat is dat nu voor een pedagogiek van de koude grond. En toch. Het betekent: overvraag je kinderen niet. Dat wil zeggen: ken je kinderen. Zie wie en wat ze zijn in hun diversiteit. Het veronderstelt persoonlijke aandacht en belangstelling voor hen en het gaat er van uit dat je jouw doelstellingen met het bedrijf en met het familiebezit afstemt op hun wensen en mogelijkheden. En dat is in de context van Kolosse van toen een opmerkelijke vingerwijzing.

Dan zegt hij: meesters geef uw slaven waar ze recht op hebben en wat redelijk is. Een andere vertaling gebruikt het woord billijkheid. In de Statenvertaling lees je: doet hen recht en gelijk. Want jullie weten dat ook jullie een Heer in de hemel hebben. Er staat een heel interessant tweede woord: geef ze gelijkheid. Maar moderne vertalers gaan ervan uit dat de apostel dat nooit bedoeld kan hebben in de maatschappelijke context van toen, dus zwakken ze het af naar redelijkheid en billijkheid. Maar ook het woord 'recht' ten opzichte van slaven is al absurd, laat staan iets dat lijkt op maatschappelijke gelijkheid. Jezus citeert in het evangelie een grootgrondbezitter: mag ik niet doen met mijn bezit wat ik wil? Al zou ik mijn euro's door de WC willen spoelen, of mijn slaven op willen stapelen in een gesloten krat: waar wil jij je mee bemoeien? Die wereld moet je je dus even voorstellen, en die is lang niet zover weg als wij soms denken. Dan zegt Paulus: christenmeesters, begrijp goed, dat jullie op gelijke hoogte staan met jullie broeders en zusters in de Heer, die toevallig in de omstandigheid terecht zijn gekomen van tot slaaf gemaakt zijn.

Tegen de slaven had Paulus juist gezegd: het is duidelijk dat dit niet mee gaat vallen: christen worden, vrij zijn in Christus en tegelijk nog steeds slaaf zijn. In deze verhoudingen komt het er nog meer op aan het kwade te overwinnen door het goede. Doe je werk niet om iemand naar de ogen te zien, maar doe het voor Hem. Uw meester is Christus. Maar tegen de slavenheren zegt hij ook: uw meester is Christus. En die leert ons de ander uitnemender te achten dan onszelf, ook onze slaven. Deze verhoudingen moeten wel open springen: die van de onderdanigheid, die van de

gehoorzaamheid en die van de slaafse onderwerping. Dat kan niet anders. Alleen, zegt Paulus, nu nog niet. Ieder blijve in de positie waarin hij of zij tot christen geroepen is. Om die van binnenuit te hervormen, vanuit de liefde als band der volmaaktheid, vanuit de christelijke deugden van dienstbaarheid en compassie. Juist voor de bovenliggenden een ernstig appèl.

Dus wat is voor ons de boodschap vandaag, in alle verschillende vormen van samenleven die wij inmiddels kennen? Zeker, erken de posities en verantwoordelijkheden die mensen kunnen hebben, en zeker: zorg voor sociale samenhang, in jullie families, in jullie relaties, in jullie huwelijken, op jullie werkvloeren, in jullie samenlevingen, maar doe dat niet vanuit superioriteit of door apartheid, maar doe dat juist door inclusie, door eenheid in verscheidenheid: door de ander - die nu eenmaal anders is - lief te hebben, niet te verbitteren, niet op te jagen, maar te kennen en te zien en te respecteren, door recht, billijkheid en gelijkheid toe te passen.

In Dordrecht, waar ik woon, heb je een oud patriciërshuis dat vanaf 1922 is bewaard. Het werd in 1729 gebouwd voor een zeer gegoede Dordse regent. Maar de laatste bewoners waren vanaf 1864 dhr. en mw. Van Gijn. Het heet dan ook het Huis Van Gijn. Zij bleven kinderloos, dus er was geen directe erfgenaam. Daarom liet Simon van Gijn alles achter aan de vereniging Oud Dordrecht onder het beding dat het in tact bleef met alle 18e en 19e eeuwse interieurs en opengesteld zou worden voor publiek.

Wat opvalt – als je daar tenminste gevoelig voor bent – is het bestaan van twee werelden in één zo'n huis. Je hebt het huis van de familie, met dure kamers en veel ruimte, en dan beneden in het souterrain en helemaal op zolder de ruimtes voor de bedienden. Op het laatst onder leiding van Juffrouw H.A. Fijn van Draat, een mevrouw van middelbare leeftijd, maar ongetrouwd, dus 'juffrouw', en dan die naam alleen al. Onzichtbaar dienden ze te blijven de wasvrouwen, de tuinknecht, de kookster, de bedienden. Waar kwamen deze personeelsleden nu eigenlijk vandaan? Ja, uit de arme stadswijken van Dordrecht of van de arme eilanden of uit de arme polders rondom de stad. Twee volstrekt gescheiden werelden. Waartussen juffrouw Fijn van Draat als oud-verpleegster, die ook de oude heer Van Gijn tot zijn dood verzorgde, heen en weer laveerde. Twee werelden: die van mijnheer de bankier en advocaat Simon van Gijn en mw. Cornelia Van Gijn-Vriesendorp en die van het personeel onder leiding van juffrouw Fijn van Draat, de opperhuishoudster.

En zo is het bijna in alle tijden en op bijna alle plaatsen geweest. En denk niet dat het nu zo voorbij is. Wat een kloven kunnen er bestaan

tussen mensen en tussen groepen van mensen. Wat een enorme worsteling is het geweest in de menselijke geschiedenis en wat is het dat nog steeds, om het idee boven water te krijgen en boven water te houden, dat alle mensen begiftigd zijn met een gelijk recht op bestaan. Altijd weer is er de neiging om hekken te plaatsen, muren te bouwen, om afstand te creëren, om hoger en lager te veronderstellen, soort zoekt soort, om ons soort mensen op te zoeken, anderen die anders zijn naar de ogen te zien of juist te vernederen, tot aan de complete ontmenselijking aan toe: barbaren, kakkerlakken, gekkies, parasieten, heidenen, wilden, primitieven, asocialen, profiteurs, flikkers, wijven, chickies. Noem maar op. De wereld zit vol scheldwoorden om die ander mee te de-humaniseren.

Er zijn er die er een mooie theorie van maken, de theorie van de apartheid. Die zeggen: als iedereen nu in zijn eigen hok met een eigen domein een rustig of berustend leven leidt, dan bevordert dat de sociale samenhang. Ja zeker, de familie Van Gijn op de hoge en ruime verdiepingen met zijn tweeën, en al het personeel in de benauwde en donkere kelder en zolder. En de vrouwen en de mannen apart. Fijne sociale samenhang zo: ieder in zijn of haar eigen thuisland of opgesloten in zijn of haar eigen domein, alleen met de eigen soortgenoten.

Je kunt van alles vinden van en over de eerste hoofdstukken van de Bijbel. Natuurlijk zegt het feit dat Adam en Eva er worden gepresenteerd als de twee stamouders van alle mensen op aarde helemaal niet zo veel over de natuurhistorische gang van zaken, maar het zegt des te meer iets als verkondiging, als woord van God, namelijk dat alle mensen, wie zij ook zijn, en hoe het ook is uitgewaaid, feitelijk één familie zijn, broers en zussen van elkaar.

En ook al werd Abraham geroepen om met zijn nageslacht het bruggenhoofd te worden voor de bekendheid van God onder de mensen, van meet af aan is duidelijk: in jou en jouw nageslacht zullen alle volken gezegend zijn.

Dat komt volop terug in de missie van Jezus. Al lijkt het dat Hij er zelf aan moest wennen: Hij doorbreekt grenzen, keer op keer. En aan het eind, voor zijn hemelvaart, is dat ook de missie die Hij doorgeeft: gaat heen tot alle volken, en doopt hen, dompelt hen onder in barmhartigheid van God en leert hen onderhouden al wat Ik jullie geleerd heb, en dat is samengevat niks anders dan het gebod van de liefde. Gaat heen tot alle volken, tot het uiterste van de aarde!

Het is precies daarom dat de apostelen van Jezus opnieuw grens na grens overtrekken: nationale grenzen, raciale grenzen, religieuze grenzen, leeftijdsgrenzen, gendergrenzen. God kijkt naar

ons 'zonder onderscheid des persoons'. Paulus kan het ook in zijn brief aan de Kolossenzen herhalen: in Christus is er geen onderscheid tussen Jood en Griek, tussen Griek en barbaar, tussen barbaar en Skyth (kennelijk was dat de meest verachte barbaar in Kolosse), geen onderscheid tussen slaaf en vrije en niet tussen mannelijk en vrouwelijk. Allen zijn één in Hem.

Dit is *core business* van het christendom. Hij is onze vrede. Hij heeft in zijn lichaam verzoening gebracht en Hij heeft de vijandschap te niet gedaan, de twee één gemaakt, de muur weggebroken, de kloof overbrugd. Dit schrijft Paulus in zijn brief aan Efeziërs in hoofdstuk twee. Want door Hem hebben wij beiden, aan welke kant van welke streep we ook staan, toegang door één Geest tot de Vader. Paulus verbindt dat aan elkaar: Jezus overbrugt de kloof die ons allemaal op de één of andere manier verwijderd houdt van God. God komt in Jezus zelf over de brug. En daarom, omdat wij allemaal op dezelfde manier aangewezen zijn op Gods barmhartigheid is er geen onderscheid des persoons. Dit is het fundament onder de katholiciteit van de kerk. Rondom het kruis van Christus worden mensen verzameld van allerlei soort en maat, en bij het kruis van Christus vallen alle verschillen weg. Rond het kruis van Christus ontstaat een gemeenschap van gelijken, van broeders en zusters. Gij zijt allen dienstbaar, welke rol je ook maar op grond van je talent ontvangt, en één is uw Meester.

Building bridges: bruggen bouwen, het was een initiatief van de Anglicaanse Kerk, maar het werd oecumenisch: om vanuit het hart van het Evangelie te werken aan verbindingen ten behoeve van een vreedzame samenleving en een inclusieve kerk.

En wat doet Paulus? Precies dat. Hij schrijft naast een brief aan de gemeente van Kolosse er ook één aan Filemon. Filemon is een welgestelde ondernemer uit de stad Kolosse. De brief aan Filemon gaat over Onesimus die ook al in de brief aan de Kolossenzen wordt genoemd. Onesimus is een slaaf uit het bezit van Filemon uit Kolosse, maar hij is weggelopen. Hij is echter door de invloed van Paulus christen geworden. Paulus gebruikt de term: ik heb hem verwekt, hij is als een zoon. Dat bedoelt hij natuurlijk geestelijk. Ondertussen is ook Filemon christen. Paulus roemt hem om zijn geloof, trouw en inzet voor medegelovigen. Hij kent hem niet persoonlijk, maar hij heeft erg veel positieve dingen over Filemon gehoord. Zeker, het is een persoonlijke brief aan Filemon, maar het is niet zomaar een persoonlijke kwestie waarvoor Paulus als apostel zich gesteld ziet. Het gaat om slavernij binnen de christelijke kerk. Dat is dus best ingewikkeld op dat moment, net zo ingewikkeld als de vrouw en het ambt in uw gemeente. Je merkt dan ook dat Paulus er in zijn briefje anderen uit Kolosse bij betreft. Hij noemt Apfia als zuster en Archippus als

medewerker, en de gehele huisgemeente die in de villa van Filemon samenkomt. Natuurlijk: Filemon is de eigenaar van Onesimus als slaaf. Maar de kwestie gaat de hele kerk aan.

Paulus staat tussen drie vuren waar het gaat om slavernij. Het Romeinse recht is hard als het gaat om weggelopen slaven en ook als het gaat om onderdak bieden aan weggelopen slaven. Het Joodse recht daarentegen erkent wel slavernij, maar is toch veel terughoudender, zeker onder volksgenoten: mensen moeten na verloop van tijd weer vrijgelaten worden. En Deuteronomium 23 zegt met zoveel woorden, dat je een weggelopen slaaf die bij jou asiel vraagt niet mag terugsturen. En dan is er het derde element: in Christus is er toch geen onderscheid meer tussen slaaf en vrije, hoe verhoudt zich dat nu tot pure mensenhandel en mensen als bezit, net als vee?

Je ziet Paulus in zijn brieven zich er mee verhouden. In 1 Korintiërs 7 vanaf vers 17 gaat hij in op de consequenties van het één zijn in Christus? Betekent dat nu dat besnedenen hun besnijdenis moeten proberen ongedaan te maken. Betekent dit nu dat alle slaven zo snel mogelijk vrij moeten zien te komen? De prille christelijke beweging zal niet in staat zijn zomaar de rechtsregels en de machstructuren van de maatschappij te veranderen. Paulus zegt: als je geroepen bent tot het geloof, terwijl je slaaf bent, accepteer dat. Als je legaal vrij kunt komen, doordat iemand je vrijkoopt, maak er dan zeker gebruik van. Zeker. Maar besef ook, als dat niet kan: in Christus ben je al vrij in je hoofd, in je gevoel en in je gedachten, dat neemt niemand je af, en tegelijk: iedere vrije die christen wordt, wordt daarmee een dienstknecht van Christus. Ieder blijve in de toestand waarin hij werd geroepen. Geen revolutie dus, vindt Paulus.

In Efeziërs 6:5-9 gaat hij er ook op in. Slaven weest uw meesters gehoorzaam, maar met een vrije geest: dienstbaar aan de Heer en niet aan mensen, jullie weten dat een ieder, hetzij een vrije, hetzij een slaaf, het goede wat hij of zij doet van de Heer zal terugontvangen. En tegen de meesters zegt hij daar: handelt evenzo jegens jullie slaven, want jullie weten, dat zowel hun als jullie Heer in de hemel woont en dat Hij geen aanzien des persoons kent. Voor Hem is ieder gelijk.

In Kolossenzen 3 vanaf vers 22 gaat Paulus verder. Maar dan is inmiddels Onesimus al op zijn pad gekomen. Opeens is het niet alleen een theoretische vraag die hem wel eens werd voorgelegd, maar gaat het om iemand die hem na aan het hart is komen te liggen. Dan zegt hij tegen de meesters: geef uw slaven wat recht en billijk is, geef hen gelijkheid, zegt hij letterlijk, zorg dat ze loon krijgen zodat zij zichzelf vrij kunnen kopen op den duur.

En nu stuurt hij Onesimus samen met Tychicus naar Kolosse, terug naar zijn meester Filemon. Onesimus, zijn naam betekent zoiets als 'nuttig'. Paulus schrijft aan Filemon: hij was onbruikbaar voor jou, maar nu is hij zeer bruikbaar geworden, in het Grieks is dat van '*a-chrèstos*' naar '*eu-chrèstos*', en omdat de *è* en de *í* bijna hetzelfde worden uitgesproken is het alom een woordspel: hij is nu in *Christos* (christen) dus *eu-chrèstos* (bruikbaar) geworden. Hij doet nu zijn naam Onesimus eer aan, maar ook zijn christennaam.

En Filemon: ik draag je het niet op, maar ik vraag het je, omdat ik graag wil dat je zelf die beslissing neemt en het ook voor het aangezicht van God en te midden van je eigen gemeenschap van gelovigen verantwoordt: neem Onesimus aan, nu niet meer als slaaf maar als een geliefde broeder, en dan zegt hij er bij, letterlijk vertaald: 'zowel in het vlees, als in de Heer'. De NBV vertaling zegt: zowel in het dagelijks leven als in het geloof.

Dat Paulus er zoveel werk van maakt, is omdat het dus geen vanzelfsprekendheid is. Mensen, ook zij die christenen werden, moeten aan deze benadering wennen. Dat hij het erbij zegt: zie en behandel hem voortaan als gelijke zowel geestelijk als maatschappelijk, is omdat dat kennelijk niet zomaar voor de hand ligt. Al te vaak is dat immers de *escape*: ja: in het geloof zijn we wel één, geestelijk, maar dat wil niet zeggen dat maatschappelijke of kerkelijke ordeningen die er nu eenmaal zijn, moeten veranderen. En zo heeft ook de kerk nog heel lang slavernij en de achterstelling van vrouwen gedoogd en gelegitimeerd.

Maar Paulus zegt met zoveel woorden: nee, gelijkheid in het geloof moet vroeger of later ook consequenties hebben in het dagelijkse leven, in maatschappelijke verhoudingen, en zeker in de kerk. Hoezo achterstelling van vrouwen, van jongeren of van ouderen of van minderheden met een eigen geaardheid? Hoezo geen verbinding en contact met christenen en gelovigen over de grenzen van richting, cultuur en etniciteit heen? Wat is jullie inspanning in de samenleving-van-jullie-tijd als het gaat om '*building bridges*', dat zou zomaar de apostolische vraag aan ons kunnen zijn. Om vanuit het hart van het Evangelie, niet ter wille van een bepaalde tijdgeest, maar vanuit het hart van het Evangelie verbinding te zoeken met anderen ter wille van een vreedzame samenleving en van een inclusieve kerk. Een kerk en een samenleving waar mensen op grond van hun gaven worden gezien, gewaardeerd en ingeschakeld en niet op grond van hun afkomst, geslacht, etniciteit of geaardheid.

Ik dank u voor uw aandacht.